

פרק ב' הולדת משה ומעשיו הראשונים

שלב ראשון של גאולת ישראל: לידת משה העתיד לגאלם.

איש מבית לוי (עמרם) נושא את בת לוי (יוכבד), ומשה נולד. אמו החביאה אותו שלושה חודשים (ירחים), ואז נאלצה לשים אותו בתיבה במקום שיש קני סוף, על שפת היאור.

* מרים – אחות משה, השגיחה מרחוק על משה כשהוא בתיבה.

* בת פרעה – שלחה את אמתה (=את שפחתה או את היד שלה) ולקחה את התיבה. היא קראה לילד משה, "כי מן המים משיתיהו (=הוצאתי אותו)".

* יוכבד – אם משה, הוזמנה ע"י בת פרעה (בעצתה של מרים) להיות המינקת של משה, וקבלה שכר על כך.

זוהי התקופה האחרונה שלפני הגאולה. במקביל להכנת הגאולה, הבאה לביטוי בלידת משה, מגיע קושי השעבוד של ישראל לשיאו.

משה בבגרותו (שלושה אירועים): בחלקו השני של הפרק (י"א- כ"ב) רואה משה, כאדם בוגר, בסבלותם של אחיו. הוא נתקל באירוע שבו איש מצרי מכה איש עברי ולאחר מכן באירוע שבו שני אנשים עברים נצים. בשני אירועים אלה מתערב משה על מנת לעשות צדק ולעזור לחלש.

אירוע שלישי שבו מעורב משה לאחר בריחתו למדין, שנגרמה בעקבות כך שנתגלה שהוא הכה איש מצרי, מראה שמשה רודף צדק ובעל רצון לעזור לחלשים בין אם מדובר בעברים או בנכרים. (ראה טבלה מצורפת).

* ציפורה בת יתרו התחתנה עם משה וילדה 2 בנים: גרשום (מלשון גר היית שם) ואליעזר (מלשון הא-ל עזר).

הפרק מסתיים בתיאור מצבם הקשה של ישראל, שמיעת ה' את זעקתם, זכירת ה' את בריתו עם האבות ורצונו לגאלם.

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

טבלה: שלושה אירועים שאירעו למשה

האירוע	המאפיין	תגובת משה
<p>איש מצרי(נוגש הממונה על שוטרי ישראל) מכה איש עברי.</p>	נכרי נגד עברי	משה הורג את המצרי(ע"י אמירת שם ה') וטומנו בחול.
<p>איש עברי מכה איש עברי(פירוש, האנשים הם דתן ואבירם).</p>	עברי נגד עברי	<p>משה נוזף באיש המכה - "ויאמר לרשע למה תכה רעד" - (מכאן שכל המרים יד על חברו נקרא רשע). הרשע עונה למשה, "הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי?" (פירוש, אתה רוצה להרוג אותי ע"י אמירת שם ה', כמו שהרגת את המצרי?) משה מפחד ואומר "אכן נודע הדבר" ונאלץ לברוח למדין.</p>
<p>רועי מדין מגרשים את בנות יתרו, ולא מאפשרים להן להשקות את צאנן.</p>	נכרי נגד נכרי	משה עוזר לבנות יתרו ומשקה את צאנן.

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

שאלות ותשובות		
תשובה	שאלה	פרק ב
<p>א. אמו של משה הסתירה אותו במשך שלושה חודשים, אך אז לא יכלה להסתירו יותר ואז שמה אותו בתיבה, ואת התיבה שמה על שפת היאור בתקווה שכך יינצל מגזרת פרעה להמית הבנים.</p> <p>ב. משה הוחזר לאמו לצורך הנקה בהתאם להמלצתה של מרים אל בת פרעה.</p>	<p>א. מה עשתה אמו של משה עמו בחדשים הראשונים לחייו (ב') ומה גרם לה לשימו בתיבה שהונחה ב"סוף על יד היאור" ? (א', כב ב', ג).</p> <p>ב. הסבר בקצרה באילו נסיבות הוחזר משה אל אמו (ד' - ט')</p>	<p>1 ב' ע"פ שאלת בגרות לידת משה (א' - ג')</p>
<p>מכיוון שילדה אותו בסוף החודש השישי נותרו לה עוד שלושה חודשים עד שהמזרים יבואו לבדוק אחריה, ובינתיים יכלה להסתירו בביתה, אך אח"כ כבר לא.</p>	<p>כיצד הצליחה יוכבד להסתיר את משה במשך שלושה חודשים ומדוע לא יכלה יותר להסתירו (רש"י לפסוק ג')?</p>	<p>2 ב' לידת משה (א' - ג')</p>
<p><u>רש"י</u> אומר שהיה סימן מיוחד כשנולד, משהו בלתי רגיל: כשנולד נתמלא הבית כולו אורה.</p>	<p>כיצד הבחינה יוכבד בתינוק שזה עתה נולד כי "טוב הוא"? (רש"י לפסוק ב')</p>	<p>3 ב' לידת משה (א' - ג')</p>
<p>א. במקרה הראשון ראה משה את העוול שבהכאת איש מצרי את איש עברי. במקרה השני – ראה שני אנשים עברים נצים. במקרה השלישי – הרועים גירשו את בנות יתרו ולא אפשרו להן להשקות את צאנן. התערבותו התבטאה במקרה הראשון בהריגת האיש המצרי המכה, במקרה השני בניסיון להפריד בין שני הנצים העבריים ע"י תוכחה מילולית, ובמקרה השלישי לא גירש את הרועים ולא פגע בהם, אלא השקה בעצמו את צאן בנות יתרו.</p> <p>ב. תוצאת המקרה הראשון הייתה, שבשונה ממה שחשב כן היה מי שראה את הריגת המצרי. תוצאת המקרה השני הייתה שנאלץ לברוח ממצרים ותוצאת המקרה השלישי הייתה קירובו של משה ע"י יתרו.</p> <p>ג. התערבות משה במקרים השונים כתובה בסדר מזורג של התערבות הולכת ופוחתת. ממקרה למקרה נעשית תגובתו מעודנת יותר.</p>	<p>א. מהן הנסיבות שגרמו למשה להתערב בכל אחד ממעשי הרשע שראה (שלושה מקרים) ובמה התבטאה התערבותו בכל מקרה ? (י"א - י"ב, י"ג - ט"ו, ט"ז - כ"א).</p> <p>ב. מה היו תוצאות כל אחד מהמקרים עבור משה?</p> <p>ג. הסיפורים על התערבות משה במריבות מסופרים ע"פ סדר מיזת התערבותו. באיזה מקרה התערבותו של משה רבה יותר? הסבר.</p>	<p>4 ב' ע"פ שאלת בגרות "וירא בסבלו תם" (י"א - כ"א)</p>
<p>משה נאלץ לעזוב את מצרים לאחר שהבין שנתגלה דבר הריגתו את המצרי, ובעקבות זאת</p>	<p>מה גרם למשה לעזוב את מצרים (י"א - ט"ו) ומה הביאו לחזור לשם</p>	<p>5 ב'</p>

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

<p>בקש פרעה להרוג את משה. התגלות ה' אליו בסנה והשליחות שהטיל ה' עליו הביאוהו לחזור למצרים.</p>	<p>לאור הכתוב בפרקים ג' – ד'?</p>	<p>ע"פ שאלת בגרות (י"א-ט"ו)</p>
<p>יתרו גמל למשה בהכנסת אורחים נדיבה. (מאוחר יותר אף נתן את בתו צפורה למשה לאישה).</p>	<p>כיצד גמל יתרו למשה על הטובה שעשה לבנותיו (כ"א)?</p>	<p>ב' ע"פ שאלת בגרות משה בבית יתרו</p>
<p>בפעם ראשונה מתייחסת המלה לגדילה פיסית, ובפעם שנייה לעלייה לגדולה (בבית פרעה, שם גדל). ב. השגחתו נתונה על ישראל.</p>	<p>א. מדוע כתוב "ויגדל משה" לאחר שכבר כתוב בפסוק לפניו "ויגדל הילד" (רש"י לפסוק י"א)? ב. הסבר לפי רש"י את המילים "וידע אלהים" (כ"ה).</p>	<p>7 ב' (י"א) (כ"ה)</p>